

Тема 2. Організаційні форми міжнародних компаній.

1. Організаційні форми міжнародних компаній
2. Злиття та поглинання компаній.
3. Стратегічні альянси як перспективна форма інтеграції компаній.

1. Організаційні форми міжнародних компаній

Організаційно-правова форма міжнародних компаній - це акціонерні товариства публічного чи приватного права.

Розглядаючи міжнародні компанії в якості об'єднання значної частини виробничих, збутових, фінансових та інших підрозділів, розташованих в різних країнах, в єдине ціле, слід виділити наступні їх форми:

- трести;
- концерни;
- конгломерати;
- фінансово-промислові групи.

Трест - це об'єднання підрозділів, фірм в єдину компанію на основі повного підпорядкування материнської (головної) компанії. Усі підрозділи, що входять до трест, втрачають свою юридичну і господарську самостійність, а їхні капітали належать до головної компанії. Трести утворюються, як правило, в результаті повного приєднання, поглинання компанії більш великою фірмою. Для трестів характерна вертикальна інтеграція, тобто об'єднання компаній різних галузей, пов'язаних один з одним послідовним технологічним процесом.

Концерн - це об'єднання в єдину компанію юридично і господарсько самостійних фірм, керованих з єдиного головного центру і пов'язаних між собою спільністю цілей і капіталу. Головна (материнська) компанія володіє основним капіталом своїх підрозділів і керує ними за допомогою фінансових методів. Вона також проводить єдину фінансову та інвестиційну політику. Більшість сучасних міжнародних компаній існують у формі концернів. Крім виробничих і збутових підрозділів у концерн входять фінансові, страхові та інші фірми.

Конгломерат - це високо диверсифікований концерн. До його складу входять фірми, що належать до абсолютно різних галузей і не пов'язані з технологічною і по торговельній лініях. У конгломератах немає чітко виділеної домінуючої продукції. Підрозділи конгломератів дуже самостійні. Ступінь контролю з боку головної компанії зводиться до мінімуму.

Утворюються конгломерати шляхом поглинання в короткий термін великого числа фірм. Тут переважає прагнення отримати максимальний прибуток, впровадитися в нові високотехнологічні галузі та знизити ризик ринкових факторів у різних галузях. Значні фінансові ресурси дозволяють конгломератам фінансувати довгострокові наукомісткі проекти, гнучко маневрувати коштами.

Фінансово-промислова група - це велике об'єднання фірм, очолюване головною компанією, якій можуть бути банк, промислова або торгова компанія. До складу ФПГ входять самостійні фірми різних галузей: промислові, торгові, транспортні, страхові компанії, фінансові інститути. Головна компанія розпоряджається капіталом всієї ФПГ і керує ключовими аспектами її діяльності.

Існують три основні форми ФПГ.

1. Холдингова форма. Головна компанія володіє пакетом акцій (у більшості випадків контрольним) підпорядкованих їй фірм, але при цьому сама не займається виробничою діяльністю. Її діяльність зосереджена на діловому управлінні.

2. Трастова форма. Трастові фонди або банки, що є сторонніми компаніями, виконують роль координаторів членів групи на договірній основі.

3. Перехресне володіння акціями один одного, або мережева організація зовнішніх взаємодій компаній. Ця форма застосовується з метою збереження сконцентрованого контролю над великим числом компаній в умовах дії антимонопольного законодавства.

2. Злиття та поглинання компаній.

Злиття та поглинання розглядаються як спосіб оптимізації виробничих активів відповідно до мінливої ринкової ситуації, та як спосіб досягнення конкурентних переваг.

Найбільш загальний план процесів злиття та поглинань компаній складається з десяти етапів:

- 1 етап - визначення стратегії.
- 2 етап - підбір кваліфікованої команди, що здійснює трансакцію.
- 3 етап - визначення кінцевих результатів злиття або поглинання.
- 4 етап - визначення критеріїв, яким повинна відповідати цільова компанія.
- 5 етап - пошук цільової фірми.
- 6 етап - переговорний процес з цільовою компанією.
- 7 етап - аналіз купівлі фірми .
- 8 етап - здійснення угоди.
- 9 етап - інтеграція компаній.
- 10 етап - оцінка результатів злиття або поглинання.

Сьогодні найбільш поширені варіанти поглинання компаній такі:

- установа контролю над менеджментом підприємства або особою, що представляє інтереси власника великого пакета акцій;
- придбання контрольного пакета акцій;
- банкрутство компанії з наступним придбанням її активів.

Перший спосіб використовується щодо державних підприємств або до господарських товариств, ключовим акціонером яких є держава. У цьому ж випадку стороння компанія просто підкупує менеджерів підприємства, в тому числі особу, яка представляє інтереси держави на загальних збори акціонерів.

Другий спосіб є більш ефективніший ніж перший з погляду правових гарантій компанії, що розширюється. Якщо юридично грамотно здійснити операцію купівлі акцій суб'єкта, що господарює, то немає підстав заперечувати ваші дії у суді, особами що є зацікавленими в цьому. Крім цього, власник-акціонер контрольного пакета акцій може офіційно приймати рішення практично з усіх питань діяльності компанії, тобто почувати себе повноправним власником. Даний спосіб найбільше часто використовують у ході дружніх поглинань, коли акціонери компанії згодні продати приналежні їм акції сторонньому інвесторові.

В сучасному бізнесі, вигідніше застосовувати останній спосіб поглинання компанії. Головним плюсом банкрутства комерційної організації — низькі витрати на реалізацію подібної моделі.

Корпоративний менеджмент висуває і досить широко пояснює причини злиттів і поглинань компаній. Мотиви злиттів двох чи більше компаній відображають причини того, що після процесу злиття чи поглинання компанії стають дорожчими, ніж поодиночі. А капіталізована вартість компанії-мішені і є метою більшості злиттів і поглинань.

Форми та схеми злиття і поглинання у міжнародному бізнесі

Залежно від характеру об'єднання виділяють:

- Горизонтальне злиття. Об'єднуються компанії, що працюють в одній галузі, що виробляють подібні вироби або здійснюють аналогічні виробничі процеси. При таких злиттях нерідко використовуються примусові методи злиття та поглинання компаній (від “витіснення” з ринку до рейдерських захоплень).

- Вертикальне злиття. Об'єднуються підприємства, що працюють у різних галузях, але пов'язані єдиним технологічним процесом (наприклад, гірничодобувна, металургійна та будівельна компанії). Як і в попередньому випадку, поряд з цивілізованими методами злиття, можуть використовуватися досить жорсткі методи злиття та поглинання підприємств

- Родове злиття. Об'єднання фірм, які випускають взаємопов'язані товари (наприклад, компанія з виробництва флешкарт пам'яті об'єднується з підприємством з виробництва

фотоапаратів). Жорсткі методи злиттів компаній використовуються рідше, ніж у попередніх випадках .

- Конгломератне злиття. Об'єднання або поглинання підприємств різних галузей, не пов'язаних ніякою виробничою спільністю. Метою подібних злиттів може бути розширення продуктової лінії або завоювання нових ринків (наприклад, компанія-виробник набуває супермаркети в регіоні для створення додаткових каналів реалізації продукції);

Залежно від ставлення керівництва фірм до злиття і від того, які методи злиття та поглинання підприємств використовуються в даному конкретному випадку, виділяють:

- Дружнє злиття, при якому угода підтримується керівництвом і акціонерами обох сторін;

- Вороже злиття, що проводиться проти бажання керівництва підприємства-мішені.

Злиття і поглинання компаній мають свої специфічні особливості в різних країнах та регіонах світу. Так, наприклад, в США злиття або поглинання відбуваються, насамперед щодо великих фірм, у Європі ж йде поглинання дрібних і середніх компаній, малих сімейних фірм та невеликих акціонерних товариств суміжних галузей.

3. Стратегічні альянси як перспективна форма інтеграції компаній.

Крім жорсткої інтеграції фірм, що передбачає єдність капіталів, компанії використовують і більш гнучкі форми співпраці, останнім часом частіше іменовані стратегічними альянсами. До таких форм об'єднань фірм відносяться, наприклад, картелі, синдикати, пули, консорціуми, асоціації та спілки.

Картель - це форма співпраці близьких за профілем виробників, договірних один з одним про обсяги виробництва, продажу, ринках збуту і ціни. Вхідні в картелі компанії повністю зберігають свою господарську та юридичну незалежність. Домовленості членів такого об'єднання можуть носити як гласний, так і негласний характер (найчастіше в силу того, що картелі заборонені в багатьох країнах антимонопольним законодавством).

Синдикат - це різновид картелю, що має єдиний збутової орган. Учасники синдикатська угоди зобов'язуються продавати всю або частину своєї продукції через єдину торгову компанію, дотримуватися певних квот на виробництво, збут, ціни, ринки збуту. Збутова компанія може також займатися закупівлею сировини для своїх учасників.

Пули - це картельна форма об'єднання компаній на основі угоди про тимчасове об'єднанні прибутків його учасників і наступному їх розподілі згідно заздалегідь встановленим співвідношенням. Пули створюються, як правило, в кризових ситуаціях. Об'єднання компаній в пул носить короткостроковий характер.

Консорціум - це об'єднання можливостей і капіталів компаній для фінансування наукоємних і високовитратних проектів. Учасники консорціуму залишаються юридично і господарсько самостійними. Кожен з них вносить у реалізацію проекту свої кошти і можливості: нові технології, унікальні винаходи, виробничі потужності, фінансові кошти. Такі об'єднання носять тимчасовий характер і після реалізації проекту, як правило, розпадаються. Консорціуми широко застосовуються в банківській сфері для спільного розміщення позик.

Асоціації та спілки - це об'єднання компаній або індивідуальних осіб з метою співпраці з різних аспектів їхньої діяльності. При цьому учасники об'єднання повністю зберігають свою самостійність. Вони вправі вступати в інші об'єднання. Асоціації та спілки є альянсами компаній з низьким ступенем кооперації. Дана форма співпраці широко застосовується для лобювання інтересів бізнесу в урядових і державних органах, міжнародних організаціях.